

gekauwd. Op deze manier ontstaat een krui-
melige massa, 't mierenbrood. Bij dit gezamen-
lijk kauwen wordt veel speeksel met 't meel
vermengd en hierdoor vindt een omzetting
van zetmeel in suiker plaats. Deze stof kan
in den krop bewaard worden.

Naar aanleiding van deze mededeeling vraagt
de heer Waage aan Pater Schmitz S. J., wat
er alzoo bekend is van de wachten bij onze
inheemsche mieren.

Pater **Schmitz** deelt mede, wat hem hierom-
trent uit eigen waarnemingen bij kunstnesten
en uit de geschriften van Wasmann bekend is
en verwijst, voor wat betreft het bewaken van
bladluizen door mieren, naar een opstel van
Dr. Eidmann „Ameisen und Blattläuse” in Bio-
log. Zentralblatt Vol. 47 (1927) S. 537—556.
Een uitvoerige mededeeling over de belang-
wekkende ontdekkingen van Dr. Eidmann zal
later in 't Maandblad verschijnen.

Niets meer aan de orde zijnde, sluit de Voor-
zitter de vergadering.

BEREDENEERDE VOORLOOPIGE LIJST DER IN LIMBURG IN 'T WILD VOORKO- MENDE ZOOGDIEREN.

Door Rector Jos. Crémers.

(Vervolg van Jrg. 17 no. 9 en no. 11 en van
Jrg. 18 no. 1 en no. 4).

Gladneuzen.

(a. Smalvleugeligen).

XII.

Barbastella barbastella (Schreber).

De Dwarsoor of Breedoor.

't Is me nooit gekukt 'n Dwarsoorvleermuis
in Limburg te vinden.

Dat valt niet erg te verwonderen; immers
't beestje is klaarblijkelijk overal, waar 't tot
nog toe werd gesignaleerd, zeer zeldzaam.

Edm. de Selys-Longchamps, die ge-
lijk we bereids zeiden, zeer veel ook over Lim-
burgsche dieren publiceerde, vermeldt haar in
z'n „Faune belge” niet uit Limburg en noemt
haar voor België, waar ze door Professor van
Beneden ontdekt werd te Leuven: très rare.

R. T. Maitland zet achter haar naam:
r. r. = zéér zeldzaam!

Dr. O. le Roi en H. Freiherr Geyr
von Schwappenburg geven haar op uit:
Münsterland, Niederrhein, Tal des Mittel-
rheins, Trier, Hunsrück, Nahetal, Taunus,
Weiteran, Lahntal, Westerwald, Siebengebirge,
Sauerland, Kassel, Teutoburger Wa'd, Wiehen-
gebirge.

Bij Hugo Otto heet ze: „in Deutschland
weit verbreitet. Am Rhein kennt man sie so-
wohl aus der Tiefebene wie aus den Gebirgs-
gegenden. In der Gegend van Xanten beobach-
tete ich einmal mitte August ein Mopsfle-

dermaus am hellen Tag an einem niedri-
gen Weidenzweig in einer Wiesenhecke hän-
gend”.

't Schijnt dat ze in ons land maar eenmaal
is „waargenomen” en wel in de omstreken
van Arnhem, door Prof. Schlegel.

In hoeverre deze „waarneming” betrouwbaar
is valt moeilijk uit te maken, wijl, voor zoo
verre bekend, deze Vleermuis van Schlegel
in geene verzameling als bewijsstuk aanwe-
zig is.

Volgens de „Landbouwdierkunde” van Rit-
zema Bos vindt men ze hier te lande enkel
's winters in gebouwen, als kerktorens, kel-
ders, enz. Meestal 3 tot 5 bijeen.

Op welke gegevens zulks steunt, zegt de
schrijver niet.

't Zou ons dan ook heelemaal niet verwon-
deren dat de Dwarsoorvleermuizen van Ritze-
ma Bos 't levenslicht zagen aan de schrijftafel
van den auteur en verder door niemand ooit in
levenden lijve werden aanschouwd....

Wat de leefwijze der Vleermuis betreft, zoo
heerscht er onder de verschillende zoölogen 'n
hopeloze verwarring.

Schlegel, Ritzema Bos e.a. toch laten haar
vroeg in den avond uit haar schuilhoeken
komen, terwijl ze volgens A. A. van Bemmelen
's avonds eerst vrij laat rondvliegt.

Aan onzen vriend Pater Dr. H. Schmitz
S. J. komt de eer toe de ontdekker van Bar-
bastella barbastella (Schr.) in Limburg te zijn.

Hij toch mocht deze allerzeldzaamste Vleer-
muis in één enkel exemplaar, meer dan 20
jaren geleden, vinden bij Maastricht en wel
vlak bij den ingang eener Mergelgroeve.

Zij bevindt zich tegenwoordig in 't Museum
der Paters Jezuïeten te 's Gravenhage.

Wijl de Dwars- of Breedoor zoo uiterst
zeldzaam is willen we hier in 't kort hare
beschrijving geven, ontleend aan een opstel
van Dr. Jentink uit 1879.

„De Dwarsoor, heet 't daarin, onder-
scheidt zich terstond van de Grootoor, met
welke zij overeenkomt door hare op 't voor-
hoofd vergroeide ooren, — door de veel kort-
tere ooren, die slechts van een vijftal dwars-
plooiën voorzien zijn. (De Grootoor bezit er
20 à 24!)

De binnenrand der ooren heeft een regel-
matig verloop en eindigt in den afgeknotten
oortop; de buitenrand is ingesneden even bene-
den den top van het oor; hierop volgt een uit-
stekend circelvormig lobje, terwijl hij eindigt
tusschen het oog en de bovenlip. Het oordeksel
is iets boven de basis zeer breed en eindigt in
een lang uitgetrokken afgeknotten top. Evenals
bij de Grootoor zijn stijve haren aan den
binnenrand der ooren ingeplant. Dergelijke ha-
ren komen ook op het gelaat en aan de kin
voor.

De bovenlip is door twee diepe groeven
in drie gezwollen deelen verdeeld. De neusga-
ten openen zich vóór aan den snoet; zij zijn
omringd door de gezwollen wangen”.

Zeer terecht heet onze Dwars- of Breed-oor derhalve „Mopsvledermuis”.

Mocht iemand der lezers ooit 'n Vleermuis vangen wier uiterlijk aan dit signalement beantwoordt, dan houden we ons voor toezending warm aanbevolen.

XIII.

Eptesicus serotinus serotinus (Schreber).

De Laatvlieger.

Onder al onze andere Smalvleugelige Vleermuizen is de Laatvlieger kenbaar aan haar gebit. Aan beide kanten toch in de bovenkaak heeft zij maar één valsche kies, zoodat heur tandformule luidt:

$$\frac{3 + 1 + 1 + 2 + 2 + 1 + 1 + 3}{3 + 2 + 1 + 3 + 3 + 1 + 2 + 3}$$

Dat zijn derhalve samen: 32 tanden, terwijl *Barbastella barbastella* (Schr.) *Nyctalus noctula* (Schr.) en *Pipistrellis pipistrellis* (Schr.) door 't bezit van twee valsche kiezen aan weerszijden in de bovenkaak, 34 tanden hebben.

Ook nog op andere wijze kan men haar onfeilbaar zeker kennen en wel aan haar staartpunt, die langer is dan bij iedere andere Vleermuis; 't steekt ± 6 mm vrij buiten 't staartvlies uit.

De lang zwartbevachte, op de rugzijde ietwat dof rosachtig, aan de buitenzijde meer licht geelbruin gekleurde *Eptesicus serotinus serotinus* behoort tot de grootste onzer inlandsche Vleermuizen.

Zooals haar naam aanduidt komt zij 's avonds laat te voorschijn. Ook in 't voorjaar blijft zij zoo lang mogelijk (begin Mei) verborgen in haar schuilhoeken, holle boomen, kerktorens, zolders etc., waarin zij een onafgebroken winterslaap houdt.

Terwijl andere smalvleugeligen vrij hoog, met lichten, vluggen vleugelslag rondfladderen, zijn hare bewegingen log en langzaam en voert ze die niet hoog in de lucht uit alleen bij mooi weer; wind en regen schuwt ze.

de Selys-Longchamps noemt haar: „peu commune, mais répandue presque partout”.

Bij Maitland en ook Lameere heet ze: assez commune.

Dr. O. le Roi und H. Freiherr Geyr von Schweppenburg noemen als vindplaatsen: Münsterland, Tal des Mittelrheins, Eifel, Trier, Saarbrücken, Hunsrück, Nahetal, Maintal, Wetterau, Taunus, Lahntal, Westerwald, Siegtal, Sauerland, Kassel, Teutoburger Wald.

Hugo Otto schrijft: „In der Rheinprovinz hat man sie im Tale des Mittelrheins und in den verschiedenen Teilen des Rheinischen Schiefergebirges gefunden”.

Voor wat Nederland betreft wordt ze door

van Bemmelen als zeer algemeen in 't heele land opgegeven, terwijl Ritsema Bos haar tamelijk algemeen heet.

Dit moge voor overig Nederland waar zijn, in Zuid-Limburg komt ze zoo heel veel niet voor.

Als ik op mooie zomeravonden op haar lette kreeg 'k ze maar zelden te zien en de keeren dat ze met zekerheid in Zuid-Limburg gevangen werd bedragen niet meer dan drie.

Pater Schmitz toch mocht haar éénmaal vangen te Maastricht.

Van Kerkrade ontving ik één exemplaar den 28en Aug. 1908 en den 24. I. 1929 werd er één gevangen op den zolder ten huize van ons medelid den heer L. Grossier, Vrijthof, Maastricht.

Dit exemplaar bevindt zich in z'n eentje in 't Maastrichter Natuurh. Museum om te getuigen, dat *Eptesicus serotinus serotinus* (Schr.) in Zuid-Limburg niet zoo heel algemeen mag heeten.

Nyctalus noctula (Schreber).

De Rosse Vleermuis of

Vroegvlieger.

Vaak ziet met de Rosse Vleermuis of Vroegvlieger, die zich onder al onze Vleermuizen 't vlugst en gemakkelijkst beweegt, reeds voor 't vallen van den avond, in gezelschap van zwaluwen, hoog, boven in de lucht heur vlugge kringen beschrijven. Zij heeft onder haar soortgenooten de langste en smalste vleugels.

Zonder inspanning, bewegen die vleugels in den regel slechts weinig op en neer en beschrijven kleine, scherpe hoeken.

Datzelfde is, met uitzondering van de Dwarsoor, ook 't geval bij de andere smalvleugelige in tegenstelling met de breedvleugelige, die in haar langzaam, moeizaam en onzeker fladderen, groote en bijna immer stompe hoeken maken.

Om guur weer geeft ze weinig in tegenstelling met de Laatvlieger.

Heur korte, éénkleurige glanzende vacht is, zowel op rug- als buikzijde, kastanjebruin.

Langs de armen zijn, over hun geheele lengte, haren ingeplant, die de voorarmhuid en 'n strook der vleugelhuid dicht bekleeden. Hierom vindt men haar ook wel 'ns betiteld als *lasiopterus* (ruwvleugelige).

Ze huist veelal in holle boomen en onder daken, niet zelden ook op zolders.

Waar ze zich in menigte bevinden, zegt Dr. Jentink, verspreiden ze 'n doordringende, scherpe lucht.

Ditzelfde schrijft de Selys-Longchamps: „son odeur musquée est forte. Je crois que sa nourriture consiste souvent en *Geotrupes stercorarius*” ('n mestkever).

de Selys-Longchamps noemt haar: „Commune presque partout”.

Bij Maitland en Lameere heet zij gewoon.

Dr. O. le Roi und H. Freiherr Geyr von Schweppenburg kennen haar uit: Münsterland, Niederrhein, Tal des Mittelrheins, Trier, Hunsrück, Nahetal, Taunus, Wetterau, Lahntal, Westerwald, Siebengebirge, Sauerland, Kassel, Teutoburger Wald, Wiehengebirge.

Hugo Otto schrijft van haar: „diese Art kommt am Nieder- und Mittelrhein und auch in Teilen der rheinischen Gebirge nicht selten vor”.

Voor wat Nederland betreft meent Schlegel dat zij in de Kustprovinciën in veel kleiner aantal voorkomt dan in de grensprovinciën. Van deze zelfde opinie zijn van Bem melen en Ritsema Bos.

Wat weten we van haar voorkomen in Zuid-Limburg?

In 1909 schreef 'k in „de Katholiek”, dl. CXXXV: „De opmerkelijke wandelaar kan haar in Zuid-Limburg bijna iederen zomeravond waarnemen”.

Dat is ook nu nog het geval.

Voor al waar boomen staan is zij eene niet zeldzame verschijning.

Gerust mag men haar, voor wat Zuid-Limburg betreft, opgeven als alomte hier voorkomend.

XV.

Pipistrellus pipistrellus pipistrellus (Schreber). De Dwergvleermuis.

De Dwergvleermuis heeft in haar gedragingen iets weg van... de musch...

De Musch toch houdt zich bij voorkeur op in de buurt van menselijke woningen.

Dat doet ook onze Pipistrellus.

Meer dan andere Vleermuizen zoekt zij de nabijheid van woningen op en zweeft gaarne boven straten van dorpen en steden.

Met vlugge, zeer plotselinge wendingen vliegt zij, tegen zonsondergang, nu eens hoog dan weer laag en staakt hare jacht niet vóór dat de dag aanbreekt. Niet zelden onderbreekt zij bij dooiweder haar slaap en verlaat dan hare schuilplaats.

„La pipistrelle voltige quelque fois en plein midi surtout vers les premiers beaux jours de Mars, époque de son réveil au printemps”, zegt de Selys-Longchamps.

Zij doet dit evengoed in andere maanden.

En meermalen zag 'k haar 's winters bij mooi weer midden op den dag tusschen 12 en 1 uur, rondfladderen.

„Als gewoon rustverblijf en ook als winterkwartier, zegt Dr. Jentink, neemt zij alle denkbare droge en genoegzaam beschutte plaatsen voor lief, zolders, kelders, gaten in muren en balken en holten in boomen”.

Niet zelden werden Dwergvleermuizen in elk jaargetij aangetroffen binnenshuis achter behangselpapier, kasten, spiegels, schilderijen enz.

Alle auteurs, zonder uitzondering, stemmen

betreffende de Dwergvleermuis met elkaar overeen als ze zeggen dat 't beestje verreweg de meest voorkomende soort is.

't Is daarom overbodig hierover nader uit te wijden.

'k Wil volstaan met 't geven van de bevingen omtrent *Pipistrellus pipistrellus pipistrellus* (Schr.) in Zuid-Limburg.

In alle Zuid-Limb. streken, waar 'k in de laatste 25 jaren vertoefde, heb 'k de Dwergvleermuis waargenomen, vaak 's avonds verlichte kamers zien binnenvliegen.

Nietzelden nam 'k ze in groot aantal waar.

Zóó herinner 'k me, dat 'k op 'n zomeravond van 1908 meerdere dozijnen Dwergvleermuizen achtereenvolgens zag te voorschijn komen van onder 'n zinken plaat, die over den bovenstijl ligt van een der Rolducer deuren.

Datzelfde constateerde ik in Juni 1917 te Raath-Bingelrade. Van tusschen 'n muur uit en 'n daartegen gespijkerde plank van 13 cm en 3 m lengte zag 'k op één avond einde Juni achtereenvolgens niet minder dan 40 Dwergvleermuizen te voorschijn komen, terwijl er zich blijkens 't gepiep in de enge ruimte nog meer ophielden. (Zie Maandblad 3—6, Jrg. 6, p. 12).

Schrijvers die op Zoölogisch gebied ooit uit deze „Voorloopige Lijst” mochten willen putten, mogen met 'n gerust geweten schrijven: „In Zuid-Limburg is „*Pipistrellus pipistrellus pipistrellus* (Schr.) heel gewoon.

DE BUIZERD, BUTEO BUTEO (L.).

Alvorens over den Buizerd te beginnen, voel ik mij verplicht op een onjuistheid te wijzen, voorkomende aan 't slot van mijn artikel over den Sperwer in 't Jan.nr van 1928.

Abusievelijk schreef ik, dat het sprookje in den volksmond luidt: „de Sperwer wordt in den herfst een Koekoek”. Dat moet natuurlijk juist andersom zijn. Den geachten lezers, welke mij hierop wezen, besten dank.

* * *

Thans wil ik andermaal eenige mijner waarnemingen publiceeren, welke ik zoo nu en dan opteekende, gelijk ik dat deed met de gegevens welke me de stof leverden voor mijn vorige artikelen, ter herinnering en tevens ter lezing en herlezing van wat ik op mijne vele zwerftochten door veld en wei, door bosch en hei zag en hoorde.

We zullen het hebben over den Buizerd, „*Buteo buteo* L.”.

Deze grootste, bij ons nogal veelvuldig voorkomende roofvogel, mag over het algemeen tamelijk bekend zijn, toch staat het vast, dat hij van de 10 tenminste 8 keer verkeerd wordt aangesproken. Immers, slechts een heel enkele maal hoor ik hem bij zijn waren naam noemen als hij mij ter praepareering gebracht of gezonden wordt. Bijna geregeld wordt hij gerepresenteerd als „valk”, ook wel als groote „uil”.